

ADA ILIESCU

Gramatica practică a limbii române actuale

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
ILIESCU, ADA

Gramatica practică a limbii române actuale /
Ada Iliescu.- București: Corint Educațional, 2014
Bibliogr.
ISBN 978-606-8609-87-4

811.135.1

Toate drepturile asupra acestei ediții sunt rezervate Editurii CORINT
EDUCAȚIONAL, imprint al GRUPULUI EDITORIAL CORINT.

ISBN: 978-606-8609-87-4

CORINT
EDUCAȚIONAL

sg. singular
sint. sintactic(ă)
subord. subordonare; subordonatoare
subst. substantiv; substantival(ă)
suf. sufix
t. de timp; temporal
tranz. tranzitiv
V. vocativ
val. valoare
var. variabil
vb. verb; verbal

Semne speciale

+ = „existent”
 – = „inexistent”
 / = ambele variante sunt corecte și libere
 * = plasat înaintea unui cuvânt sau a unui enunț, notează o formă greșită
 Ø = desinența zero a adjectivelor m.n.sg. sau a verbelor, în conjugare
 √ = marchează cuvântul / cuvintele care lipsesc dintr-un enunț

Cuprins

Cuvânt-înainte / 5

MORFOLOGIA

SUBSTANTIVUL

- I. Definiție / 11
- II. Ce se analizează la un substantiv? / 11
 - (A. Funcțiile sintactice / 11;
 - B. Clasificarea substantivelor / 14;
 - C. Genul substantivelor / 16;
 - D. Numărul substantivelor / 17;
 - E. Cazurile substantivelor / 18;
 - F. Articulat sau nearticulat / 23)
- III. Ortografia unor substantive / 24
- IV. Conversiunea substantivelor / 25
- V. Model de analiză sintactico-morfologică / 26
- VI. Observații / 26

ARTICOLUL

- I. Definiție / 31
- II. Clasificarea articolelor / 31
 - (1. Articolul hotărât enclitic / 31;
 2. Articolul nehotărât proclitic / 33;
 3. Articolul posesiv-genitival / 33;
 4. Articolul demonstrativ-adjectival / 35)
- III. Valorile morfologice ale unor cuvinte care sunt și articole (un, niște, i, a, o, cel) / 36
- IV. Observații / 40

ADJECTIVUL

- I. Definiție / 43
- II. Ce se analizează la un adjectiv? / 43
 - (A. Funcțiile sintactice / 43;
 - B. Clasificarea adjectivelor / 44;
 - C. Acordul adjectivului cu regentul nominal / 49;
 - D. Articolul la adjective / 50;
 - E. Gradele de comparație / 50)
- III. Ortografia unor adjective / 52
- IV. Conversiunea adjectivului / 53
- V. Model de analiză sintactico-morfologică / 54
- VI. Observații / 55
- VII. Adjectivul – element regent / 57

PRONUMELE

- I. Definiție / 61
- II. Clasificarea generală a pronumelor / 61
- III. Clasificarea specială a pronumelor / 61
- IV. Ce se analizează la un pronume? / 63
 - (A. Formele / 63; B. Persoana / 63;
 - C. Numărul / 63; D. Genul / 63;
 - E. Cazul / 63)

Pronumele personal

- I. Definiție / 64
- II. Funcțiile sintactice ale pronumelui personal / 64
- III. Formele pronumelui personal / 66
- IV. Conversiunea pronumelui personal / 68

V. Model de analiză sintactico-morfo-logică / 69

VI. Observații / 69

Pronumele reflexiv

I. Definiție / 74

II. Ce se analizează la un pronume reflexiv? / 74

(A. Funcțiile sintactice / 74;

B. Formele pronumelui reflexiv / 75;

C. Persoana / 75; D. Numărul / 76;

E. Cazul / 76; F. Marcă a diatezei reflexive / 76)

III. Ortografia unor pronume reflexive / 76

IV. Conversiunea pronumelui reflexiv / 77

V. Model de analiză sintactico-morfo-logică / 77

VI. Observații / 78

Pronumele de politețe

I. Definiție / 84

II. Ce se analizează la pronumele de politețe? / 84

(A. Funcțiile sintactice / 84;

B. Formele pronumelui de politețe / 85;

C. Persoana / 86; D. Numărul / 86;

E. Genul / 86; F. Cazul / 87)

III. Ortografia unor pronume de politețe / 87

IV. Conversiunea / 88

V. Model de analiză sintactico-morfo-logică / 88

VI. Observații / 89

Pronumele de întărire

I. Definiție / 90

II. Ce se analizează la un pronume de întărire? / 90

(A. Funcțiile sintactice / 90;

B. Persoana / 90; C. Numărul / 91;

D. Genul / 91; E. Cazul / 91)

III. Cum se analizează adjectivul pronominal de întărire? / 91

IV. Ortografia pronumelor de întărire / 92

V. Model de analiză sintactico-morfo-logică / 93

VI. Observații / 93

Pronumele posesiv

I. Definiție / 94

II. Formele pronumelor posesive / 94

III. Ce se analizează la pronumele posesiv? / 95

(A. Funcțiile sintactice / 95;

B. Persoana / 96; C. Numărul / 97;

D. Genul / 97; E. Cazul / 97)

IV. Ce se analizează la adjectivul posesiv? / 97

V. Ortografia pronumelor posesive / 98

VI. Model de analiză sintactico-morfo-logică / 99

VII. Observații / 99

Pronumele demonstrativ

I. Definiție / 102

II. Clasificarea pronumelor demonstrative / 102

III. Ce se analizează la un pronume demonstrativ? / 103

(A. Funcțiile sintactice / 103;

B. Felurile / 105; C. Genul pronumelor demonstrative / 105; D. Numărul

pronumelor demonstrative / 105;

E. Cazul / 105)

IV. Ce se analizează la un adjectiv demonstrativ? / 106

V. Ortografia unor pronume demonstrative / 106

VI. Model de analiză sintactico-morfo-logică / 106

VII. Observații / 107

Pronumele interogativ

I. Definiție / 109

II. Formele pronumelor interogative / 109

III. Ce se analizează la un pronume

interogativ? / 110

(A. Funcțiile sintactice / 110;

B. Genul pronumelor interogative / 112;

C. Numărul pronumelor interogative / 112;

D. Cazul pronumelor interogative / 112)

IV. Ce se analizează la un adjectiv interogativ? / 112

V. Ortografia unor pronume interogative / 113

VI. Observații / 113

VII. Model de analiză sintactico-morfo-logică / 121

Pronumele relativ

I. Definiție / 123

II. Formele pronumelui relativ / 123

III. Ce se analizează la un pronume relativ? / 125

(A. Funcțiile sintactice / 125;

B. Valoarea de element de relație

subordonator / 133; C. Genul / 134;

D. Numărul / 134; E. Cazul / 134;

F. Dacă introduce o subordonată / 135)

IV. Ce se analizează la un adjectiv

pronominal relativ-interogativ? / 135

(A. Funcțiile sintactice / 135;

B. Valoarea de element de relație / 136;

C. Acordul în gen, număr și caz / 136;

D. Dacă introduce o subordonată / 136)

V. Ortografia unor pronume relative / 137

VI. Model de analiză sintactico-morfo-logică / 138

VII. Observații / 140

Pronumele nehotărât

I. Definiție / 146

II. Clasificarea pronumelor nehotărâte / 146

III. Ce se analizează la un pronume nehotărât? / 147

(A. Funcțiile sintactice / 147;

B. Felul pronumelor nehotărâte / 147;

C. Genul / 147; D. Numărul / 147;

E. Cazul / 148)

IV. Ce se analizează la un adjectiv pronominal nehotărât? / 149

(A. Funcția sintactică / 149; B. Felurile

adjectivelor pronominale

nehotărâte / 149; C. Acordul cu

substantivul determinat / 149)

V. Ortografia unor pronume nehotărâte / 149

VI. Conversiunea unor pronume nehotărâte / 151

VII. Model de analiză sintactico-morfo-logică / 151

VIII. Observații / 153

Pronumele negativ

I. Definiție / 157

II. Clasificarea pronumelor negative / 157

III. Ce se analizează la un pronume negativ? / 157

(A. Funcțiile sintactice / 157;

B. Felul pronumelui negativ / 158;

C. Genul, numărul și cazul / 158)

IV. Ce se analizează la un adjectiv pronominal negativ? / 158

V. Ortografia unor pronume negative / 159

VI. Conversiunea pronumelui negativ / 159

VII. Model de analiză sintactico-morfo-logică / 159

VIII. Observații / 160

NUMERALUL

I. Definiție / 161

II. Clasificarea numeralelor / 161

Numeralul cardinal propriu-zis

1. Definiție și caracteristici / 162

2. Ce se analizează la un numeral cardinal propriu-zis? / 163

(A. Funcțiile sintactice / 163; B. Felul numeralului / 165; C. Valoarea gramaticală a numeralelor / 165; D. Genul / 166; E. Numărul / 167; F. Cazul / 167)

Numeralul cardinal colectiv

1. Definiție și caracteristici / 169

2. Funcțiile sintactice ale numeralului cardinal colectiv / 170

Numeralul cardinal fracționar

Definiție și caracteristici / 170

Numeralul cardinal distributiv

1. Definiție și caracteristici / 171

2. Funcțiile sintactice ale numeralului cardinal distributiv / 171

Numeralul cardinal multiplicativ

1. Definiție și caracteristici / 172

2. Funcțiile sintactice ale numeralului cardinal multiplicativ cu valoare adjectivală / 173

Numeralul cardinal adverbial

1. Definiție și caracteristici / 173

2. Funcțiile sintactice ale numeralului cardinal adverbial / 174

Numeralul ordinal propriu-zis

1. Definiție și caracteristici / 175

2. Funcțiile sintactice ale numeralului ordinal propriu-zis / 176

Numeralul ordinal adverbial

Definiție și caracteristici / 177

NUMERALUL (continuare)

III. Pronunția și ortografia unor numere / 178

IV. Model de analiză sintactico-morfo-logică / 179

V. Observații / 180

VI. Cazurile genitiv și dativ la numere / 182

VII. Conversia unor numere / 183

VERBUL

I. Definiție / 186

II. Clasificarea verbelor / 186

III. Ce se analizează la un verb? / 191

(A. Funcțiile sintactice / 191; B. Felul verbelor / 200; C. Conjugarea / 200;

D. Diateza verbelor / 201;

E. Modurile verbelor / 208;

F. Timpurile verbelor / 210;

G. Persoana / 211; H. Numărul / 211;

I. Aspect afirmativ sau negativ? / 212)

IV. Ortografia unor verbe / 213

V. Conversiunea verbului / 216

VI. Model de analiză sintactico-morfo-logică / 218

VII. Observații / 222

ADVERBUL

I. Definiție / 231

II. Clasificarea adverbilor / 231

III. Ce se analizează la un adverb? / 238

(A. Funcțiile adverbilor și ale locuțiunilor adverbiale / 238; B. Felurile adverbilor / 239; C. Gradele de comparație / 241)

IV. Ce se analizează la un adverb interogativ-relativ? / 241

(A. Funcțiile sintactice / 241;

B. Cu/fără valoare de element de relație subordonator / 241)

V. Ortografia unor adverbe / 242

VI. Conversiunea adverbului / 243

VII. Model de analiză sintactico-morfo-logică / 245

VIII. Observații / 247

IX. Adverbul – element regent / 251

PREPOZIȚIA

I. Definiție / 253

II. Clasificarea prepozițiilor / 254

III. Ce se analizează la o prepoziție? / 260

IV. Ortografia unor prepoziții / 260

V. Conversiunea / 261

VI. Model de analiză / 262

VII. Observații / 263

CONJUNCȚIA

I. Definiție / 267

II. Clasificarea conjuncțiilor / 270

(A. Conjuncții și locuțiuni conjuncționale coordonatoare / 270; B. Conjuncții și locuțiuni conjuncționale subordonatoare / 273; C. Elemente de relație / 277)

III. Ce se analizează la o conjuncție sau la o locuțiune conjuncțională? / 278

(A. Funcția sintactică / 278; B. Felul conjuncțiilor / 280; C. Valoarea de element de relație subordonator / 280;

D. Ce părți de propoziție „leagă” sau introduc / 281)

IV. Ortografia, topica și punctuația unor conjuncții / 281

V. Model de analiză sintactico-morfo-logică / 282

VI. Observații / 283

INTERJEȚIA

I. Definiție / 287

II. Clasificare / 287

III. Ce se analizează la o interjecție? / 287

(A. Funcțiile sintactice / 287; B. Felul interjecțiilor / 288; C. Valorile expresive ale interjecțiilor / 289)

IV. Ortografia și punctuația interjecțiilor / 289

V. Conversiunea / 289

VI. Model de analiză sintactico-morfo-logică / 290

VII. Observații / 290

SINTAXA

SUBIECTUL

I. Definiție / 295

II. Felurile subiectului / 295

III. Cazurile subiectului / 297

IV. Dezvoltare ≠ contragere / 298

V. Prin ce se exprimă subiectul? / 298

VI. Topica subiectului / 300

VII. Punctuația subiectului / 300

VIII. Observații / 301

PROPOZIȚIA SUBIECTIVĂ

I. Definiție / 303

II. Elementul regent al propoziției subiective / 303

- III. Prin ce se introduce propoziția subiectivă? / 306
- IV. Topica propoziției subiective / 307
- V. Punctuația propoziției subiective / 308
- VI. Observații / 308

PREDICATUL

- I. Definiție / 311
- II. Felurile predicatului / 311
- III. Dezvoltare ≠ contragere / 311
- IV. Prin ce se exprimă predicatul? / 311
- V. Numele predicativ / 313
- VI. Indicii de predicție ai predicatului verbal / 316
- VII. Indicii de predicție ai predicatului nominal / 317
- VIII. Valorile morfologice ale unor verbe / 318
- IX. Topica predicatului / 327
- X. Punctuația predicatului / 328
- XI. Observații / 329

PROPOZIȚIA PREDICATIVĂ

- I. Definiție / 331
- II. Elementul regent al propoziției predicative / 331
- III. Prin ce se introduce propoziția predicativă? / 331
- IV. Topica propoziției predicative / 333
- V. Punctuația propoziției predicative / 333
- VI. Observații / 334

ATRIBUTUL

- I. Definiție / 336
- II. Felurile atributului / 336
- III. Elementul regent al atributului / 337
- IV. Dezvoltare ≠ contragere / 337
- V. Cazurile atributului / 338
- VI. Clasificarea atributelor / 338

- (A. Atribut substantival / 338; B. Atribut pronominal / 340; C. Atribut adjectival / 341; D. Atribut verbal / 342; E. Atribut adverbial / 343; F. Atribut interjecțional / 343)
- VII. Topica atributului / 344
- VIII. Punctuația atributului / 344
- IX. Observații / 345

PROPOZIȚIA ATRIBUTIVĂ

- I. Definiție / 348
- II. Contragere ≠ dezvoltare / 348
- III. Elementul regent al propoziției atributive / 348
- IV. Prin ce se introduce propoziția atributivă? / 349
- V. Topica propoziției atributive / 350
- VI. Punctuația propoziției atributive / 351
- VII. Observații / 351

COMPLEMENTUL DIRECT

- I. Definiție / 353
- II. Felurile complementului direct / 353
- III. Cazurile complementului direct / 354
- IV. Dezvoltare ≠ contragere / 354
- V. Elementul regent al complementului direct / 354
- VI. Prin ce se exprimă complementul direct? / 355
- VII. Topica complementului direct / 356
- VIII. Punctuația complementului direct / 356
- IX. Observații / 357

PROPOZIȚIA COMPLETIVĂ DIRECTĂ

- I. Definiție / 360
- II. Contragere ≠ dezvoltare / 360
- III. Elementul regent al propoziției complete directe / 360

- IV. Prin ce se introduce completiva directă? / 361
- V. Topica completei directe / 362
- VI. Punctuația completei directe / 363
- VII. Observații / 363

COMPLEMENTUL INDIRECT

- I. Definiție / 365
- II. Felurile complementului indirect / 366
- III. Cazurile complementului indirect / 366
- IV. Dezvoltare ≠ contragere / 366
- V. Elementul regent al complementului indirect / 366
- VI. Prin ce se exprimă complementul indirect? / 368
- VII. Topica complementului indirect / 371
- VIII. Punctuația complementului indirect / 371
- IX. Observații / 372

PROPOZIȚIA COMPLETIVĂ INDIRECTĂ

- I. Definiție / 376
- II. Contragere ≠ dezvoltare / 376
- III. Elementul regent al propoziției complete indirecte / 376
- IV. Prin ce se introduce completiva indirectă? / 378
- V. Topica propoziției complete indirecte / 379
- VI. Punctuația propoziției complete indirecte / 379
- VII. Observații / 380

COMPLEMENTUL DE AGENT

- I. Definiție / 382
- II. Dezvoltare ≠ contragere / 382
- III. Felurile complementului de agent / 382
- IV. Cazurile complementului de agent / 383

- V. Elementul regent al complementului de agent / 383
- VI. Prin ce se exprimă complementul de agent? / 383
- VII. Topica complementului de agent / 384
- VIII. Punctuația complementului de agent / 384
- IX. Observații / 385

PROPOZIȚIA COMPLETIVĂ DE AGENT

- I. Definiție / 386
- II. Contragere ≠ dezvoltare / 386
- III. Elementul regent al completei de agent / 386
- IV. Topica propoziției complete de agent / 387
- V. Punctuația propoziției complete de agent / 387
- VI. Observații / 387

ELEMENTUL PREDICATIV SUPLEMENTAR

- I. Definiție / 388
- II. Felurile elementului predicativ suplimentar / 388
- III. Cazurile elementului predicativ suplimentar / 389
- IV. Dezvoltare ≠ contragere / 389
- V. Elementul regent al elementului predicativ suplimentar / 389
- VI. Prin ce se exprimă elementul predicativ suplimentar? / 390
- VII. Topica elementului predicativ suplimentar / 392
- VIII. Punctuația elementului predicativ suplimentar / 392
- IX. Observații / 392

PROPOZIȚIA PREDICATIVĂ SUPLEMENTARĂ

- I. Definiție / 394
- II. Contragere ≠ dezvoltare / 394
- III. Prin ce se introduce propoziția predicativă suplimentară? / 394
- IV. Topica propoziției predicative suplimentare / 395
- V. Punctuația propoziției predicative suplimentare / 395
- VI. Observații / 395

ATRIBUTUL CIRCUMSTANȚIAL IZOLAT

- I. Definiție / 397
- II. Felurile atributului circumstanțial izolat / 397
- III. Cazurile atributului circumstanțial izolat / 398
- IV. Dezvoltare ≠ contragere / 398
- V. Elementul regent al atributului circumstanțial izolat / 398
- VI. Prin ce se exprimă atributul circumstanțial izolat? / 399
- VII. Topica atributului circumstanțial izolat / 399
- VIII. Punctuația atributului circumstanțial izolat / 399
- IX. Observații / 400

COMPLEMENTUL CIRCUMSTANȚIAL DE LOC

- I. Definiție / 406
- II. Felurile complementului circumstanțial de loc / 406
- III. Cazurile complementului circumstanțial de loc / 406
- IV. Dezvoltare ≠ contragere / 407
- V. Elementul regent al complementului circumstanțial de loc / 407

- VI. Prin ce se exprimă complementul circumstanțial de loc? / 408
- VII. Topica complementului circumstanțial de loc / 410
- VIII. Punctuația complementului circumstanțial de loc / 410
- IX. Observații / 410

PROPOZIȚIA CIRCUMSTANȚIALĂ DE LOC

- I. Definiție / 413
- II. Contragere ≠ dezvoltare / 413
- III. Elementul regent al propoziției circumstanțiale de loc / 413
- IV. Prin ce se introduce propoziția circumstanțială de loc? / 414
- V. Topica propoziției circumstanțiale de loc / 415
- VI. Punctuația propoziției circumstanțiale de loc / 415
- VII. Observații / 416

COMPLEMENTUL CIRCUMSTANȚIAL DE TIMP

- I. Definiție / 420
- II. Felurile complementului circumstanțial de timp / 420
- III. Cazurile complementului circumstanțial de timp / 421
- IV. Dezvoltare ≠ contragere / 421
- V. Elementul regent al complementului circumstanțial de timp / 421
- VI. Prin ce se exprimă complementul circumstanțial de timp? / 422
- VII. Topica complementului circumstanțial de timp / 424
- VIII. Punctuația complementului circumstanțial de timp / 424
- IX. Observații / 425

PROPOZIȚIA CIRCUMSTANȚIALĂ DE TIMP

- I. Definiție / 427
- II. Contragere ≠ dezvoltare / 427
- III. Elementul regent al propoziției circumstanțiale de timp / 427
- IV. Prin ce se introduce propoziția circumstanțială de timp? / 428
- V. Topica propoziției circumstanțiale de timp / 431
- VI. Punctuația propoziției circumstanțiale de timp / 431
- VII. Observații / 432

COMPLEMENTUL CIRCUMSTANȚIAL DE MOD

- I. Definiție / 435
- II. Felurile complementului circumstanțial de mod / 435
- III. Cazurile complementului circumstanțial de mod / 436
- IV. Dezvoltare ≠ contragere / 436
- V. Elementul regent al complementului circumstanțial de mod / 437
- VI. Prin ce se exprimă complementul circumstanțial de mod? / 438
- VII. Topica complementului circumstanțial de mod / 441
- VIII. Punctuația complementului circumstanțial de mod / 441
- IX. Observații / 442

PROPOZIȚIA CIRCUMSTANȚIALĂ DE MOD

- I. Definiție / 448
- II. Felurile propoziției circumstanțiale de mod / 448
- III. Contragere ≠ dezvoltare / 448
- IV. Elementul regent al propoziției circumstanțiale de mod / 449

- V. Prin ce se introduce propoziția circumstanțială de mod? / 450
- VI. Topica propoziției circumstanțiale de mod / 451
- VII. Punctuația propoziției circumstanțiale de mod / 451
- VIII. Observații / 452

COMPLEMENTUL CIRCUMSTANȚIAL DE CAUZĂ

- I. Definiție / 458
- II. Felurile complementului circumstanțial de cauză / 458
- III. Cazurile complementului circumstanțial de cauză / 459
- IV. Dezvoltare ≠ contragere / 459
- V. Elementul regent al complementului circumstanțial de cauză / 460
- VI. Prin ce se exprimă complementul circumstanțial de cauză? / 460
- VII. Topica complementului circumstanțial de cauză / 462
- VIII. Punctuația complementului circumstanțial de cauză / 462
- IX. Observații / 462

PROPOZIȚIA CIRCUMSTANȚIALĂ DE CAUZĂ

- I. Definiție / 466
- II. Contragere ≠ dezvoltare / 466
- III. Elementul regent al propoziției circumstanțiale de cauză / 466
- IV. Prin ce se introduce propoziția circumstanțială de cauză? / 467
- V. Topica propoziției circumstanțiale de cauză / 468
- VI. Punctuația propoziției circumstanțiale de cauză / 469
- VII. Observații / 469

COMPLEMENTUL CIRCUMSTANȚIAL DE SCOP

- I. Definiție / 473
- II. Felurile complementului circumstanțial de scop / 473
- III. Cazurile complementului circumstanțial de scop / 474
- IV. Dezvoltare ≠ contragere / 474
- V. Elementul regent al complementului circumstanțial de scop / 474
- VI. Prin ce se exprimă complementul circumstanțial de scop? / 475
- VII. Topica complementului circumstanțial de scop / 477
- VIII. Punctuația complementului circumstanțial de scop / 477
- IX. Observații / 477

PROPOZIȚIA CIRCUMSTANȚIALĂ DE SCOP (FINALĂ)

- I. Definiție / 480
- II. Contragere ≠ dezvoltare / 480
- III. Elementul regent al propoziției circumstanțiale de scop / 480
- IV. Prin ce se introduce o propoziție circumstanțială de scop? / 482
- V. Topica propoziției circumstanțiale de scop / 482
- VI. Punctuația propoziției circumstanțiale de scop / 482
- VII. Observații / 483

COMPLEMENTUL CIRCUMSTANȚIAL CONDIȚIONAL

- I. Definiție / 487
- II. Felurile complementului circumstanțial condițional / 487

- III. Cazurile complementului circumstanțial condițional / 488
- IV. Dezvoltare ≠ contragere / 488
- V. Prin ce se exprimă complementul circumstanțial condițional? / 488
- VI. Topica complementului circumstanțial condițional / 490
- VII. Punctuația complementului circumstanțial condițional / 490
- VIII. Observații / 491

PROPOZIȚIA CIRCUMSTANȚIALĂ CONDIȚIONALĂ

- I. Definiție / 493
- II. Contragere ≠ dezvoltare / 493
- III. Elementul regent al propoziției circumstanțiale condiționale / 493
- IV. Prin ce se introduce propoziția circumstanțială condițională? / 494
- V. Topica propoziției circumstanțiale condiționale / 495
- VI. Punctuația propoziției circumstanțiale condiționale / 496
- VII. Observații / 496

COMPLEMENTUL CIRCUMSTANȚIAL CONCESIV

- I. Definiție / 498
- II. Felurile complementului circumstanțial concesiv / 498
- III. Cazurile complementului circumstanțial concesiv / 499
- IV. Dezvoltare ≠ contragere / 499
- V. Elementul regent al complementului circumstanțial concesiv / 499
- VI. Prin ce se exprimă complementul circumstanțial concesiv? / 500

- VII. Topica complementului circumstanțial concesiv / 501
- VIII. Punctuația complementului circumstanțial concesiv / 502
- IX. Observații / 502

PROPOZIȚIA CIRCUMSTANȚIALĂ CONCESIVĂ

- I. Definiție / 503
- II. Contragere ≠ dezvoltare / 503
- III. Elementul regent al propoziției circumstanțiale concesive / 503
- IV. Prin ce se introduce propoziția circumstanțială concesivă? / 504
- V. Topica propoziției circumstanțiale concesive / 506
- VI. Punctuația propoziției circumstanțiale concesive / 506
- VII. Observații / 507

COMPLEMENTUL CIRCUMSTANȚIAL CONSECUTIV

- I. Definiție / 510
- II. Felurile complementului circumstanțial consecutiv / 510
- III. Cazurile complementului circumstanțial consecutiv / 511
- IV. Dezvoltare ≠ contragere / 511
- V. Elementul regent al complementului circumstanțial consecutiv / 511

- VI. Prin ce se exprimă complementul circumstanțial consecutiv? / 512
- VII. Topica complementului circumstanțial consecutiv / 512
- VIII. Punctuația complementului circumstanțial consecutiv / 512
- IX. Observații / 513

PROPOZIȚIA CIRCUMSTANȚIALĂ CONSECUTIVĂ

- I. Definiție / 514
- II. Contragere ≠ dezvoltare / 514
- III. Elementul regent al propoziției circumstanțiale consecutive / 514
- IV. Prin ce se introduce propoziția circumstanțială consecutivă? / 515
- V. Topica propoziției circumstanțiale consecutive / 515
- VI. Punctuația propoziției circumstanțiale consecutive / 516
- VII. Observații / 516

CORELAREA ȘI RELUAREA SUBORDONATELOR

- I. Corelativale subordonatelor circumstanțiale / 519
- II. Reluarea subordonatelor necircumstanțiale / 524

Bibliografie selectivă (după 1989) / 527

Abrevieri / 530

rămâne profund îndatorați cititorilor care, cu ochi critic, le vor descoperi, ajutându-ne astfel să le înlăturăm la o eventuală reeditare.

Mulțumiri recunoscătoare se cuvin *maeștrilor* noștri care „ne-au învățat carte”; *elevilor și studenților* noștri care, prin întrebări iscoditoare, ne-au stimulat în studiul nostru; *Facultății de Drept „N. Titulescu”* și *Facultății de Litere* de la Universitatea din Craiova, care, prin tot ceea ce înseamnă ele, ne-au dat posibilitatea să ajungem cu elevii și cu studenții noștri la performanțe bine cunoscute în lumea școlii.

În vederea *rezolvării testelor-grilă* și a *exercițiilor din culegerile* care tratează subiectele date la examene, vă recomandăm, *în final*, o bibliografie selectivă cu lucrări apărute în ultimul deceniu, dar vă sugerăm să nu vă angajați în *rezolvarea exercițiilor și a testelor* propuse până când nu veți avea o pregătire generală temeinică, până când nu veți ști materia „ca la carte”! Mult succes!

Autoarea

MORFOLOGIA

Este o parte componentă a gramaticii care *se ocupă de forma cuvintelor și de gruparea lor în clase de cuvinte* cu trăsături asemănătoare, adică **părți de vorbire flexibile** și **părți de vorbire neflexibile**, precum și *de modificările formale ale cuvintelor*, adică de **categoriile morfologice**.

Părțile de vorbire

<i>Flexibile</i>	<i>Neflexibile</i>
• Substantivul • Articolul • Adjectivul • Pronumele • Numeralul • Verbul	• Adverbul • Prepoziția • Conjunția • Interjecția

Categoriile morfologice

• gen • număr • caz • determinare prin articol • grad de comparație	• persoană • diateză • mod • timp
---	--

➤ Deoarece majoritatea lucrărilor și culegerilor publicate până în prezent care propun elevilor exerciții sau teste de limba română insistă, în mod deosebit, asupra funcției sintactice a cuvintelor și pentru că practica analizei gramaticale a demonstrat că elevului îi este mult mai ușor să spună: „subiect / atribut ș.a. exprimat prin...”, am hotărât să acordăm funcțiilor sintactice un rol primordial, deși ne aflăm la capitolul **Morfologie**.

În acest fel, am privit funcția ca **un element care își subordonează structura**, altfel spus „*structura trebuie să se afle în serviciul funcției*.”

SUBSTANTIVUL

I. DEFINIȚIE

Substantivul (subst.) este partea de vorbire care *denumeste obiecte* în sens foarte larg (adică ființe, lucruri, fenomene, stări, acțiuni, însușiri, relații etc.) și *se declină* (adică suferă modificări formale după număr și caz):

• *fată, casă, fulger, ieșire, somn, tinerețe, fericire, prietenie* ș.a.

II. CE SE ANALIZEAZĂ LA UN SUBSTANTIV?

A. Funcțiile sintactice

Substantivul îndeplinește următoarele funcții sintactice:

1) subiect în:

- N. • *Craiova este un oraș frumos.* • *Corina învață bine.*
G. • *Ai Mariei au plecat la munte.* (excepție aparentă de la N.)
Ac. • *Au mai plecat dintre candidați.* (excepție aparentă de la N.)

2) nume predicativ în:

- N. • *Eminescu este Eminescu.* • *Acesta este copilul meu.*
G. • *Pixul este al elevului.* • *Noi suntem contra corupției.*
D. • *Copiii sunt ai doamei părinților.* • *Gabriel este asemenea tatălui său.*
Ac. • *Cadoul este de la mama.* • *Nepoții noștri sunt ca frații.*

3) atribut substantival în:

- N. • *Profesorul Popescu este foarte exigent.*
• *Colegul tău, avocatul, este foarte cunoscut.*
G. • *Caielele elevului sunt curate.*
• *Banca din fața Mariei este defectă.*
D. • *El este martor lui Popescu.*
• *Transmiterea de salutări profesorilor e ceva extraordinar.*

- Ac. • *Cadoul de la mama e foarte scump.*
 G. • *Oameni ca frații nu prea se mai găsesc.*

4) complement direct în:

- Ac. • *Noi îi respectăm pe profesori.* • *Cosmin o ajută pe Corina.*
 G. • *Tu îi ajuți pe ai vecinului.* • *Noi îi respectăm pe ai Mariei.*
 (excepție de la Ac.)

5) complement indirect în:

- G. • *Câinele s-a năpustit asupra copilului.*
 • *Nadia este posesoare a medaliilor.*
 D. • *Noi le telefonăm părinților săptămânal.* • *Pixul e util omului.*
 • *Bravo părinților voștri !* • *Onoare educatorilor voștri !*
 Ac. • *Elevii discută despre examen.* • *Noi ne bazăm pe teorie.*
 • *Eu contez pe copiii mei.* • *El și-a adus aminte de copilărie.*
 • *Fiica mea a plecat foarte departe de casă.*
 • *Coșul e plin de mere.*

6) complement de agent (cu valoare de subiect logic) în:

- Ac. • *Temele sunt scrise de elevi.*
 • *Tata a fost operat de un bun specialist.*
 G. • *Casa a fost ridicată de ai Mariei.* (excepție de la Ac.)

7) complement circumstanțial de loc în:

- Ac. • *Elevii merg la școală.* • *Ei au fost la Paris.*
 • *Noi locuim aproape de parc.*
 G. • *În spatele blocului a crescut un brad.*
 • *Nepoții s-au adunat în jurul bunicii.*
 • *Împrejurul parcului sunt plop.*
 D. • *Stai locului !* • *Duceți-l naibii !*

8) complement circumstanțial de timp în:

- G. • *Pe vremea bunicilor nu erau taxiuri.*
 • *Înainte de examenelor nu pierdem timpul la televizor.*
 Ac. • *La masă au vorbit numai despre examen.*
 • *Nadia și soțul ei s-au cunoscut la olimpiadă.*
 • *Nu ieșiți din casă pe timp de ploaie !*

9) complement circumstanțial de mod în:

- G. • *Sportivul înotă contra curentului.*
 D. • *Ionel și Ileana sunt frumoși aidoma mamei.*
 • *Copiii se comportă asemenea părinților.*
 • *Ei au realizat proiectul conform indicațiilor date.*
 Ac. • *Andrei este mai mare decât Horia.*
 • *Proiectul a fost realizat în conformitate cu indicațiile date.*
 • *Elevii învață teoria cu plăcere.*
 • *Dunărea a crescut cu trei metri.*

10) complement circumstanțial de cauză în:

- G. • *Din cauza lui Radu am pierdut timpul.*
 • *N-am venit din pricina gerului.* (cauza unui efect negativ)
 D. • *Datorită mamei avem atâtea valori materiale.*
 • *Copiii vor lua examenele datorită învățaturii.* (cauza unui efect pozitiv)
 Ac. • *A fost pedepsit pentru neatenție.*
 • *Au fost sancționați pentru neplata amenzii.*

11) complement circumstanțial de scop în:

- G. • *Recapitularea se face în favoarea elevilor.*
 • *Ei se pregătesc zilnic în vederea examenelor.*
 Ac. • *Nadia s-a pregătit serios pentru concurs.*
 • *Oamenii legii au plecat în anchetă.*

12) complement circumstanțial condițional în:

- Ac. • *În ipoteza plecării, luați bilete !* • *În caz de nevoie, trageți semnalul !*
 • *Mergeți cu mine în eventualitatea respectării programului.*
 G. • *În locul lui Radu, eu nu te pedepseam.*
 • *În locul colegului tău, eu te-aș fi ajutat.*

13) complement circumstanțial concesiv în:

- G. • *În ciuda febrei, el tot a venit la ore.*
 • *Împotriva așteptărilor, tot a venit !*
 • *În pofida rugăminților, el nu ne-a spus adevărul.*
 Ac. • *Cu toate eforturile, tatăl meu n-a mai putut fi salvat.*
 • *Cu toți banii avuți, ei tot se plâng.*
 D. • *Contrar așteptărilor, ei tot au plecat.*

14) **complement circumstanțial consecutiv** în:

Ac. • *Corina învăța până la epuizare.* • *A reușit spre bucuria tuturor.*

15) **element predicativ suplimentar** în:

N. • *Ea se numește Roxana.* • *Pe el îl cheamă Liviu.*

• *L-au botezat Tiberiu.* • *Îi ziceau Maria.*

• *Au pus pe liberal premier.* • *Au făcut galbenul maro.*

G. • *Acel curent numit al analogiștilor mi-a picat la examen.*

• *Oamenii îl știau împotriva corupției.*

D. • *Noi îl credeam aidoma părinților.*

Ac. • *S-a dat drept deputat de Dolj.* • *A venit ca primar în sat.*

• *Îl știam cât bradul.* • *„Dă-mi pe Vidra ta de vamă !...”*

16 a) **apozitie neacordată** (atribut apozitional):

N. • *Temele elevului Popescu sunt corectate.*

• *Eu îi telefonez elevului Popescu.*

• *Noi îl ajutăm pe elevul Popescu.* • *Eu discut cu elevul Popescu.*

16 b) **apozitie acordată** (atribut apozitional):

G. • *Teza premiantului, a lui Popescu dintr-a XI-a A, e perfectă.*
 adică a lui Popescu

D. • *I-am dat premiantului, adică lui Popescu, nota zece.*
 lui Popescu dintr-a XI-a.

Ac. • *L-am felicitat pe premiant, pe Popescu dintr-a XI-a.*
 adică pe Popescu

V. • *Bade Ioane !* • *Nene Iancule !* • *Iscusite vânătorule !*

B. Clasificarea substantivelor

Substantivele pot fi:

1) **simple:** *elev, om, pix, casă, câine, Maria, Liviu, Bubu, Paul, Adi, Arin* ș.a.

2) **compuse:** *untdelemn, floarea-soarelui, punct și virgulă, zgârie-brânză, Câmpulung, Cluj-Napoca, Drobeta-Turnu-Severin* ș.a.

3) **comune:** *casă, masă, elevă, fericire, fotbal, generozitate, altruism, dor* ș.a.

4) **proprii:** *Corina, Cosmin, Timișoara, Craiova, Ana-Maria, Vârful cu Dor, ONU, Facultatea de Drept, PNL, NATO, UE* ș.a.

5) **concrete:** *copil, urs, ceas, dulap, pom, banană, mamă, școală, caiet, pix, televizor, computer, grădină, liliac, biserică* ș.a.

6) **abstracte:** *democrație, însingurare, bucurie, apatie, solidaritate, fobie, bucluc, fraternitate, idee, infatuare, vibrație, voință* ș.a.

7) **regulate:** *soldat, poartă, copil, dulap, elev, profesoară, pașaport, femeie* ș.a.

(rădăcina cuvântului
 rămâne aceeași
 în declinare)

8) **neregulate:**

1. <i>soră</i>	3. <i>ou</i>	5. <i>cap</i>
(rădăcina cuvântului e variabilă în cursul declinării)	2. <i>noră</i>	4. <i>om</i> (cu pluralul -ete)

9) **variabile:** **sg.** *elev, fată, lecție, caiet, cafea, pix*
 (au forme de **(pl.)** (elevi) (fete) (lecții) (caiete) (cafele) (pixuri)
 singular și de
 plural distincte)

10) **invariabile:**
 (au aceeași formă la singular și la plural)

- **masculin:** *ochi, genunchi, rinichi, vraci, tei, ardei, unchi, pui, puști;*
- **feminin** (derivatele în sufixul **-toare**; animate): *dansatoare, autoare, desenatoare, luptătoare, fumătoare, organizatoare, conductoare;*
- **neutru:** *prenume, nume, pronume* ș.a.

11) **defective de singular:**

- *zori, ghilimele, funeralii, icre, lapți, ochelari* ș.a.
- *Iași, Ploiești, Pitești, Alpi, Carpați, Balcani, București* ș.a.

12) defective de plural:

- fotbal, handbal, baschet, şah ș.a.
- feudalism, sclavagism, capitalism ș.a.
- lene, rușine, teamă, frică ș.a.
- foame, sete ș.a.

13) epicene (au aceeași formă la masculin și la feminin):

- răs, elefant, crocodil, dihor, uliu, fluture, greier ș.a.
- zebură, girafă, panteră, cămilă, viperă, lebădă ș.a.

14) mobile sunt substantivele care formează, cu ajutorul sufixelor moționale:

a) femininul de la masculin:

- ă: nașă, fină, elevă, copilă, marchiză;
- că: româncă, olteancă, bănățancă, ardeleancă;
- oaică: bulgăroaică, unguroaică, turcoaică;
- esă: prințesă, contesă, ducesă, stewardesă;
- iță: doctoriță, chelneriță, barmaniță, școlăriță;
- easă: croitoreasă, blănăreasă, lăptăreasă;
- toare: lucrătoare, dansatoare, luptătoare;

b) masculinul de la feminin:

- oi: vulpoi, răpoi, cintezoii;
- an: curcan, găscan.

C. Genul substantivelor

Substantivele aparțin unuia dintre următoarele genuri:

1) masculin	• sg. un: un elev un frate un brad • pl. doi: doi elevi doi frați doi brazi
2) feminin	• sg. o: o elevă o soră o floare • pl. două: două eleve două surori două flori
3) neutru	• sg. un: un pix un caiet un tablou • pl. două: două pixuri două caiete două tablouri

D. Numărul substantivelor

Substantivele au, de regulă, formă de singular și formă de plural:

- 1) singular: elev, elevă, munte, perdea, telefon, cutie, dulap ș.a.
- 2) plural: elevi, eleve, munți, perdele, telefoane, cutii, dulapuri ș.a.

➤ Există substantive colective:

a) cu formă de singular și cu înțeles de plural:

- cârd, stol, roi, turmă, cireadă, oaste, hoardă;
- grup, grupă, echipă, detașament, regiment;
- lume, omenire, popor, populație ș.a.

b) derivate cu sufixe substantivale colective:

- iș: frunziș, stufăriș, zmeuriș; -ărie: curelărie, orezărie;
- et: brădet, frunzet, puiet; -ărim: opincărim, muscărim;
- iște: cânepiște, iniște, porumbiște; -ăret: copilăret, slugăret;
- ar: frunzar, zmeurar; -ăriș: stufăriș, spinăriș;
- ăraie: fumăraie, apăraie, lăcăraie; -ătură / -ură: adunătură;
- ime: studențime, muncitorime, -eață: fâneață, grăneață.
- ținerime;

➤ Există substantive cu forme multiple și înțelesuri diferite la plural:

corn	• cornuri • coarne • corni	pas	• pași • pasuri	ochi	• ochi • ochiuri
bob	• boabe • bobi • boburi	bandă	• benzi • bande	puișor	• puișori • puișoare
element	• elemente • elemenți	cap	• capete • capuri • capi	blană	• blăni • blănuri